

WILEY

The Scandinavian
Journal of Economics

Svar till kand. Åkerman

Author(s): Knut Wicksell

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 24, häft 1/2 (1922), pp. 10-12

Published by: Wiley on behalf of The Scandinavian Journal of Economics

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3472326>

Accessed: 26-06-2016 09:25 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

<http://about.jstor.org/terms>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Wiley, *The Scandinavian Journal of Economics* are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*

Svar till kand. Åkerman.

Av Knut Wicksell.

Jag vet icke riktigt, vad jag skall tänka om detta hr Åkermans nya inlägg. Han påstår, att jag misstolkat hans ord, men hur den rätta tolkningen skall vara beskaffad, förblir alltså lika dunkelt. I ett stationärt samhälle skulle, därom äro vi ense, fortgående sparverksamhet medföra en successivt sjunkande, real kapitalränta, och för att få sparpenningarna utlånade måste då också bankerna successivt nedsätta sin låneränta, så att differensen mellan de båda räntesatserna alltså i genomsnitt motsvarar företagarnas möda och risk. Om nu staten genom emission av nytt pappersmynt lägger beslag på och förstör en del av samhällets realkapital, så får, därom äro vi likaledes ense, den reala kapitalräntan en tendens att stiga eller sjunker i varje fall icke så mycket, som den under normala förhållanden skulle ha gjort. Men i så fall kunna ju bankerna faktiskt utlåna sparpengarna till en räntefot, som, om den än möjligtvis fortfarande måste sjunka, dock något *överstiger* de räntesatser, som de normalt skulle ha fordrat. Hur kan då förf. här tala om en »tvångsmässigt inträdande diskontosänkning» (ovan, s. 7). Tvånget till räntesänkning bleve ju *mindre* och icke större än under normala förhållanden.

Gäller det åter ett samhälle med växande folkmängd och fortskridande teknik, där alltså såväl den reala räntan som låneräntan, under eljest normala förhållanden, vid fortgående sparverksamhet kunna tänkas *oförändrade*, så medgav förf. själv (och erinrar nu därom), att under de förändrade omständigheter, som bli en följd av statens improduktiva konsumtion, bankernas låneränta vid slutet av året kanske t. o. m. kommer att stå *högre* än vid dess början. Icke dess mindre talar han även här om »framtvingande av en räntenedsättning». (Förre uppsatsen s. 146.)

Detta besynnerliga uttryckssätt blev, så vitt jag kunde se, endast möjligt därigenom, att förf. rent godtyckligt *förutsatte* ett tillvägagående från bankernas sida, varigenom de i förre fallet »fasthålla vid räntefoten I» (i stället för att såsom vanligt successivt nedsätta räntan) och i senare fallet »höja låneräntan» (i stället för att hålla den oförändrad), vilket allt skulle åstadkomma en stagnation i utlåningen och ett hopande av sparpenningar i bankerna. Var åter hela detta tal, såsom författaren nu låter påskina,

från början ämnat såsom ett antagande *mot* verkligheten, endast avsett till »en instruktiv utgångs- och jämförelsepunkt», så bortfaller ju i varje fall huvudresultatet, det »monetära sparkapitalets hopande i bankerna», och då inser jag icke vart förf. ville hän. Vad han i detta sammanhang ordar i det långa stycket på s. 7 (ovan) erkänner jag likaledes, att jag icke lyckats fatta.

Emellertid är det alls icke min mening att bestrida, att såväl emissionen av statspappersmynt som en stark guldproduktion under vissa omständigheter *kan* medföra en verklig räntesänkning, som då naturligtvis blir en bidragande orsak till inflation. Staten kunde ju helt enkelt, såsom fallet tyckes ha varit med den engelska staten i början av världskriget, direkt insätta sina currency notes i bankerna för att sedan efter hand draga på detta sitt tillgodohavande eller för att underlätta sin egen inlåning. Eller de varor, som staten betalar med sitt pappersmynt, kunna delvis komma från hopade varulager, vilkas ägare icke ha någon omedelbar användning för pengarna, utan tills vidare insätta dem på deposition i bankerna.¹ Slutligen kan, såsom jag redan förra gången anmärkte, själva prisstegringen, så länge den betraktas såsom övergående, göra företagarna tveksamma om den framtida räntabiliteten av sina anläggningar och därför benägna att minska sin upplåning i bankerna.

Men lika litet torde man a priori böra förneka, att saken kan få ett annat förlopp, d. v. s. att den omedelbara efterfrågan från deras sida, som ha förmånen att kunna rent av *tillverka* betalningsmedel — vare sig genom guldproduktion eller sedelpress — kan vålla en så stark prisökning, att omsättningsmedlens summa, trots förstärkningen, blir alltför knapp, och penningräntan får tendens att stiga. Författaren tyckes taga för givet (se första uppsatsen s. 152 andra stycket), att prisstegringen endast kan bli proportionell med den ökade efterfrågan, men detta antagande är säkerligen förhastat. Gäller det oundgängliga förnödenheter, så skulle ju jämlikt den bekanta s. k. Gregory King's lag även en ringa ökning av efterfrågan kunna åstadkomma en långt starkare prisökning.

En annan förutfattad mening, som nog i sin mån bidragit att skapa författarens grunduppfattning, är hans antagande, att statens improduktiva konsumtion alltid i första hand går ut över det redan befintliga »reala sparandet», så långt detta räcker. Detta blir tvivelsutan fallet, om staten täcker sina utgifter genom bona fide *lån*, men näppeligen eljest. Sker täckningen t. ex. genom upptagande av nya skatter — en eventualitet som förf. eget nog icke alls uppehåller sig vid — så är det väl otvivelaktigt,

¹ Detsamma gäller om guldproduktion eller guldimport och torde kanske kunna förklara, varför det till riksbanken inströmmande guldmetallet vid årsskiftet 1915—16 icke strax satte en motsvarande mängd sedlar i rörelse — så vida detta guld överhuvud inkom såsom betalning för varor, vilket är mig obekant.

att en stor del av skattebetalarna tvingas att minska sin konsumtion och därigenom bidra till ökande av realkapitalet; vilket bör *mildra* det inflytande i inflationistisk riktning, förmedels stegrande av den reala räntan, som statens improduktiva kapitalkonsumtion eljest är ägnad att utöva. Men detsamma torde gälla om emission av statspappersmynt, vilken åtminstone hittills alltid uppfattats såsom en förtäckt beskattning, och likaså om en övernormal guldproduktion eller guldimport, på det sätt jag i mina Föreläsningar sökt konstruera dess inverkan.

Vad författaren yttrar om »svagheten» av kap. XI i min Geldzins und Güterpreise, är helt visst befogat; redan i förordet till detta arbete framhöll jag, att jag på långt när icke ansåg de där framställda reflexionerna tillräckligt beviskraftiga. Men förf. förbiser eller betonar åtminstone icke tillräckligt, att mitt förändrade ställningstagande i Föreläsningar bl. a. just avsåg att bota denna brist. Han anser, att jag i stället bort åberopa det av Irving Fisher i »Rate of interest» (f. ö. redan i hans »Appreciation and interest») påpekade sakförhållandet, att vid fallande pris en nominellt låg räntefot i verkligheten icke är så låg, utan kanske t. o. m. mycket hög — och omvänt vid stigande pris. Detta låter ju säga sig, men det återstår då i alla fall att förklara, hur det ifrågavarande fenomenet uppkommer, i fall det uppkommer *innan* prisstegringen varat så länge, att den i allmänna föreställningssättet börjat uppfattas såsom fortskridande. Problemet är m. e. o. så invecklat, att det skulle förvåna, om alla dess delar läte subsumera sig under en enda formel. Skulle detta icke dess mindre till sist visa sig möjligt, så skall ett sådant resultat av ingen hälsas med större tillfredsställelse än av mig.

